

PRZYTRZEĆ (18) *vb pf*

e pochylone.

inf przytrzeć (2). ◇ *fut 3 sg* przytrze (2). ◇ *praet 3 sg m* przytarł (3). [*f* przytarła.] ◇ *3 pl m pers* przytarli (6). [*subst* przytarły.] ◇ *imp 2 sg* przytrzy (1). ◇ [*con 3 pl m pers* by przytarli. *subst* by przytarły.] ◇ *part praet act* przytarwszy (2) *StryjKron*, przytarłszy (1) *FalZioł*, przytarszy (1) *BielKron*.

Sł stp, Cn brak, Linde XVII – XVIII w.

1. *Natrzeć czymś, potrzeć dodatkowo [co] (1)* : Też weźmi knot z bawełny/ miąższy y długi iako palecz/ á maczaiącz y w rucianym łoku, przytarłszy trochę Scamoneam, wpuścżay w żywot rodzączey. *FalZioł* V 33.

2. *Piłując, trochę skrócić, upiłować; przen (1)* :

Zwrot: »[komu] rogow przytrzeć« = *poskromić, upokorzyć, dać nauzkę (1)*: Mężnieś [*Radziwile*] z Króla Polkiiego huffy poštěpował [...]. Tobie w ręce łam prawie Bóg tam był brón podał/ Ciebie śrzodkiem y z łwoim naczyniem być przyznał Którym hárdé chciał krócić/ butnym rogow przytrzeć *KochJez* A4.

3. *Uderzyć zbrojnie, zaatakować, natrzeć (16)* : W tym Chorągiew Krolewłką Niemcy gwałtem wzięli/ Ale ią wnet Polacy przytarłszy odiełi *StryjKron* 527; [*OrzKsiąż* C8v; *HistOtton* 60; Poczęli łie tam potym łami między łobą nąpominąć do mężtwá/ áby śmieie [...] przytarli. *BzowRóż* 37].

przytrzeć do kogo z czym (1): Niemcy z drzewami/ álbo kopiámi drożonymi/ wyłtrzeliwłzy kilka rułnic/ (ktore tego czáfu prawie były wymyłłone) do Tatarow przytarli *StryjKron* 390.

przytrzeć k(u) komu (3): padł s koniem Troillus/ widzác to Achilles przytarł k niemu zábił go *BielKron* 58v, 59; Celetes, Kón który łam ku bieganiu ná zówód bywa náuczón. Desultorii latine, Konie ku turnieyu należące/ ná które łatwie włieść y złieść y przitrzeć ku drugiemu może. *Mącz* 46a; [*HistOtton* 59].

przytrzeć na kogo, na co (9): Iezbidenenob Filiłtyn przytarł ná Dawidá chcąc go gárdłá zbáwić *BielKron* 73v, [84²], 105v, 237v; *BielSpr* 66v, 69v; Cárzykowie gwałt widzác/ wnet z łwymi Murzámí/ Wyłádzili łie włzytką mocą/ naprzod łami/ Tańcem zwykłym ná wálny vph náłzych przytarli *StryjKron* 702; *BielSjem* 34; [*HistFort* O7; *BielKron* 1597 379; potkáły łie oboye wołfká/ á Troilus [...] ná łamego Agámemnoná Hetmáná á Pána zwirzchniego przytarł/ gđzye mu ráne zádáł *HistTroj* I2v]. *Cf* »przytrzeć na nieprzyjaciele«.

przytrzeć czym (1): Brutus k niemu [*ku Arunsowi*] dofyc śmieie y okazále wyiechał ná plác/ obá ná łie zápaleni przytarli rohátynámi/ ták łilnie ná łie vderzyli/ áz łie obá zarázem zábili *BielKron* 105v.

przytrzeć z czym (3): *BielKron* 237v; Kto chce w potkaniu pożyć dobrze Mołkwićiná/ Przytrzy nań pędko z drzewem iák ná Tátáryzná. *BielSjem* 34. *Cf* *przytrzeć do kogo z czym*.

przytrzeć skąd (2): Ale [*ksiązę Kazimierz*] przytarłszy z boku przeważną dzielnością/ Włpárl Rułakow ácz z wielką łwą nieprzełpiecznością/ Bo przez vphy Halické przebił łie łam łmieie *StryjKron* 230, 254.

przytrzeć którędy (1): A wtym rowem z Dąbrowy przytarli Rułacy/ Z krzykiem z hukiem ogromnym z Węgry łie potkáli *StryjKron* 254.

Zwrot: »przytrzeć na nieprzyjaciele« (1): Concitant equos permittuntque in hostem, Zábodfzy kóni przitárli ná nieprzyjaciele. *Mqcz* 226c.

[»do szturm^u przytrzeć«: Litwa potym z okrzykiem do szturm^u przytarła, Lecz ich zastawa nazad Sasinowa wsparła. *StryjPoczął* 299.]

[*Przen* [na kogo]: Chcefz iżby té rzeczy [...] z mieyśc fwyh [...] wftąpiły/ á nagłym pomieszániém rzeczy/ gwiazdy żeby ná gwiazdy przytárły? [...] Chcefz iżby obrot ten niebá náder prędkⁱ/ [...] zaráz zániechawfzy dróg fwoich ftánał? *SenekaGórn* 294.]

4. [*Przywrzeć, przycisnąć się*:

Zwrot: »przytrzeć sobą [do czego]«: A widząc oslicá ániołá Iehowy/ tedy przytárłá łobą [*coartavit se*] do ściany/ y ftárłá nogę Bilámowi o ścíanę *BudBib Num* 22/25.]

Synonimy: 1. pomazać, posmarować; 3. najechać, napaść.

Formacje współrdzenne cf TRZEĆ.

Cf **PRZYTARCIE**, PRZYTRZENIE